

Скок Олександра Сергіївна

кандидат юридичних наук
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін

Шевченко Таїсія Віталіївна

старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ОСОБАМИ, ЯКІ КЕРУЮТЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ В СТАНІ СП'ЯНІННЯ

З усіх видів злочинів вчинених з необережності найбільшу кількість, близько 75%, складають порушення правил безпеки дорожнього руху передбачені ст. 286 КК України. Більша частина таких злочинів вчиняється особами в стані сп'яніння. За останні роки впроваджено багато заходів на законодавчому рівні щодо зменшення кількості вчинення таких видів злочинів.

Кожні 42 хвилини одна людина стає жертвою злочину, передбаченого ст. 286 КК України. Кількість загиблих і травмованих від цих злочинів досить значна, а матеріальні збитки занадто великі, тому залишається нагальна потреба в дослідженні явищ детермінації та в розробленні ефективних заходів запобігання [1].

До 2020 року в Україні за керування транспортними засобами в стані сп'яніння була встановлена лише адміністративна відповідальність. Кримінальна відповідальність настає лише при порушенні правил дорожнього руху з наслідками у вигляді спричинення тілесних ушкоджень – середнього ступеня тяжкості, тяжких або смерті потерпілого, - за статтею 286 КК України. При цьому, в статті не зазначено таку обставину як обтяжуючу, а встановлюється, як загальна обтяжуюча обставина вчинення злочину в стані сп'яніння на підставі п. 13 ч. 1 ст. 67 КК, що впливає на призначення міри та розміру покарання. Розглянувши статистику за останні роки можемо зазначити, що за даними МВС України за 2017 рік адміністративних протоколів за ст. 130 КпАП України (Керування транспортними засобами у стані сп'яніння) складено 114 145, за 2018 рік – 110 616 [2]. Тобто, очевидно, що незважаючи на збільшення розміру штрафу з 2016 року, кількість правопорушень залишається доволі на високому рівні.

За статистичними даними Генеральної прокуратури України за 2016 рік всього зареєстровано кримінальних правопорушень за ст. 286 КК (Пору-

шення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами) – 11290, вручено повідомлення про підозру – 3419 особам, з них вчинено в стані сп'яніння – 594, що складає 17,4 % питомої ваги. За 2017 рік всього зареєстровано кримінальних правопорушень за ст. 286 КК – 10148, вручено повідомлення про підозру – 3841 особі, з них вчинено в стані сп'яніння – 524, що складає 13,6 % питомої ваги від загальної кількості притягнених осіб до кримінальної відповідальності. У тому числі, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2, 3 ст. 286 КК) – вручено повідомлення про підозру 909 особам, з них вчинено в стані сп'яніння – 205 осіб, що складає – 22,6 % питомої ваги від загальної кількості притягнених до кримінальної відповідальності. За 2018 рік всього зареєстровано кримінальних правопорушень за ст. 286 КК – 8257, вручено повідомлення про підозру – 3641 особі, з них вчинено злочинів у стані сп'яніння – 493, що складає – 13,5 % питомої ваги. У тому числі, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2, 3 ст. 286 КК) – вручена підозра 888 особам, з них знаходились в стані сп'яніння – 197, що складає – 22,2 % питомої ваги. За 2019 рік всього зареєстровано кримінальних правопорушень за ст. 286 КК – 8739, вручено повідомлення про підозру – 3873, з них вчинено злочинів у стані сп'яніння – 510, що складає 13,2 % питомої ваги від загальної кількості притягнених до кримінальної відповідальності. У тому числі, що спричинило смерть потерпілого – 1919, вручено підозру – 948 особам, з них вчинили злочин в стані сп'яніння – 187 осіб, що складає - 19,7 % [3].

Серед засуджених у 2015 році значно переважають чоловіки – 2423 (95,1%) особи. Жінок, засуджених за ст. 286 КК України, – лише 125 (4,9%) осіб, що зумовлено як їх меншою кількістю серед водіїв, так і більшою обережністю за кермом. Скоїли злочин у стані алкогольного сп'яніння 570 (22,4%) осіб, що говорить про значну роль алкоголю як фактору, який сприяє злочинній поведінці [3].

Таким чином, можна побачити, що за останні чотири роки в Україні, незважаючи на загальне зниження кількості кримінальних правопорушень за ст. 286 КК України, залишається доволі висока питома вага вчинених злочинів, вчинених у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Крім того, тяжкі наслідки, що спричинили смерть потерпілої особи вчиняються водіями частіше на 10 % саме у стані сп'яніння. Така тенденція вказує на наявну проблему в Україні щодо керування транспортними засобами водіями в стані сп'яніння і однозначно, що лише адміністративного покарання у вигляді штрафу, за такі діяння, недостатньо.

До найбільш поширених причин вчинення порушення правил безпеки дорожнього руху, особами які керують транспортними можна віднести наступні:

- низький рівень підготовки водіїв;
- конструктивні недоліки транспортних засобів та недостатній контроль за їх технічним станом, тривалий термін експлуатації;

- невикористання водієм та пасажиром пристосувань індивідуальної безпеки;

- віктимну поведінку пішоходів та недостатній контроль за дотриманням правил безпеки іншими учасниками дорожнього руху, окрім водіїв транспортних засобів;

- недостатнє фінансування дорожнього господарства, що призводить до незадовільного стану покриття автомобільних доріг [5. С. 258].

Однак, ще однією причиною вчинення такого виду злочинів можна вважати недостатність законодавчої бази, а саме, в частині покарання. З метою зменшення кількості випадків керування транспортними засобами під дією алкоголю або інших одурманюючих речовин Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII [4] до Кримінального кодексу України додано нову статтю - 286¹ «*Керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції*».

Запровадження кримінальної відповідальності за керування транспортними засобами в стані сп'яніння сприятиме в подальшому одному з головних завдань кримінального Закону - попередженню вчинення більш тяжких кримінальних правопорушень із більш тяжкими наслідками. Однак, можна відмітити і недосконалість нового законодавства. Не передбачено інші види покарання крім штрафу та позбавлення права керувати транспортним засобом на певний період. Тож, негативними моментами на відміну від адміністративного стягнення буде лише наявність судимості та збільшена кількість грошового стягнення. Крім того, не передбачено ступінь алкогольного, наркотичного чи іншого виду сп'яніння. Також, в якості кваліфікуючої ознаки можна було б встановити таку, що тягне за собою порушення правил дорожнього руху, без тяжких наслідків або створює небезпечну ситуацію.

1. Богатирьов І.Г. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, передбаченим ст. 286 КК України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск, 2019. С. 112-116.

2. Офіційний сайт МВС України. URL: https://mvs.gov.ua/ua/infographic/nacionalna_policiya/Keruvannya_transportnimi_zasobami_u_stani_spyaninnya.htm

3. Статистичні данні Генеральної прокуратури України за 2015-2019 роки. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень. Закон України від 22.11.2018 № 2617-VIII. Відомості Верховної Ради, 2019, № 17, ст. 71. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>

5. Голіна В.В., Головкін Б.М., Валуйська М.Ю. та ін. Кримінологія : підручник. Х. : Право, 2014. 440 с.